

NATIONAL SOVEREIGNTY IN THE EUROPEAN UNION?

Lucreția Dogaru

Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract: State sovereignty is the legal notion that expresses the ability of a state to not be bound or determined by anything but its own will, in the limitations of superior principle of law and according to a common goal that the state is called to accomplish. This ability has two facets: one interior to state called autonomy and one external named independence.

Any sovereign state enjoys a lot of rights that in the conditions of the European Union are transferred by member states to the Union and therefore their sovereignty has different connotations.

Furthermore, the EU was conceived in its primary form by scholars educated in the nation state environment and that of state positive law and, however visionary they might have been at that time, they could not have foreseen the economic and social growth of Europe.

The attributes of sovereignty that gradually have been dropped or transferred can no longer be restored to member states for the process is legally irreversible. The rules adopted internally by member states have to be compatible with the principles and rules of the European Union, community law being priority to national law.

National case-law has admitted the priority of a European community law principle over the national law and this represents a drastic limitation of state sovereignty (concerning internal autonomy), as well as accepting the superiority of unwritten European legal norms over the written national legal norms.

The transfer by states from their legal system towards the European legal system of certain rights and obligations that results according to the EC Treaty carries with it a permanent limitation of their sovereign rights.

Keywords: sovereignty; autonomy; European Union; legal system; national law; national state; human rights; community law

Dintre toate trăsăturile puterii de stat, cea care se distinge cu precădere și la care se face în mod frecvent referire când este abordată teoretic problema statului, este suveranitatea puterii de stat.

În teoria dreptului dar și în cadrul științelor juridice din domeniul public și cel privat, conceptul de suveranitate este larg dezbătut.

Noțiunea juridică de suveranitate națională exprimă calitatea statului național de a conduce societatea, de a stabili raporturi cu alte state, fără a fi obligat sau determinat decât prin propria voință, în limitele principiului superior al dreptului și conform unui scop comun.¹ Această calitate are două fațete: una internă statului, numită autonomie și alta externă, numită independență. Prin autonomie, statul se bucură de *summa potestas*, exercitând pe teritoriul său jurisdicția supremă și deținând monopolul constrângerii și al autorității imediate. Prin independență, statul are *plenitudo potestas*; el stabilește relații directe cu alte state conform principiului egalității. Apare astfel, egalitatea statelor ca și categorie juridică, provenind de la ideea egalității între oameni în calitatea lor de subiecte de drept (potrivit Cartei egalității suverane a statelor, adoptată de ONU în 1966). Fiind o consecință directă și necesară a independenței lor, egalitatea statelor semnifică „drepturi asemănătoare, datorii asemănătoare, tratament asemănător”². Potrivit principiului egalității suverane a statelor, nici un stat nu are dreptul să pretindă avantaje speciale ori poziții privilegiate în fața legii internaționale în raport cu alte state. Egalitatea în drepturi a statelor fiind corolarul suveranității lor, se impune un răspuns la întrebarea firească : „Ce se petrece cu această egalitate în condițiile renunțării statelor din Comunitatea Europeană la o parte din suveranitatea lor?” Această egalitate juridică a statelor este deseori încălcată în practica relațiilor dintre ele, în care se întâlnesc acțiuni de anexare, de ocupație militară ori de segregare. Prin instituirea Consiliului de Securitate al ONU, organism internațional cu rol în menținerea păcii și securității mondiale, se recunoaște juridic existența câtorva mari puteri cu o capacitate de decizie aparte.

---

¹ A se vedea, Louis Le Fur, *La Paix perpetuelle et l'arbitrage international*, A. Pedone, Paris, 1909 ; Gh. Mihai, L. Dogaru, *L' Inévitable Droit*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2006, p. 78.

² J. B. Scott, *The Hague Court Reports, Carnegie Endowment for International Peace*, New York, Oxford University Press, 1st series, 1916 .

Orice stat suveran se bucură de o serie de drepturi (precum, *jus tractatum*; *jus legationis*; *jus belli* și *jus justia*), ce sunt supuse dreptului internațional public ca ordine juridică interetatică. În condițiile Uniunii Europene, statele membre transferă în mod inevitabil, aceste drepturi către Uniunea de state, astfel că, suveranitatea lor capătă alte înțelesuri și conotații.

Termenul „europenizare” în limbajul politico-juridic are sensul de integrare a statelor naționale în Uniunea Europeană ¹, statele astfel integrate fiind considerate state europenizate. Există în prezent, state care și-au propus să devină state membre ale Uniunii, iar dacă se va petrece acest lucru ele vor deveni state europene adică europenizate , spre deosebire de alte state care, fără integrare sau aderare la UE, deși sunt situate geopolitic și socio-economic în Europa, ele nu sunt europene sub acest aspect. Din punct de vedere logic însă, o națiune neuropeană nu e lipsită de cultură și civilizație dacă refuză criteriile de cultură și civilizație europeană de tip Uniune Europeană, deoarece cultura și civilizația acestei uniuni este doar o formă de cultură și civilizație și nu forma supremă.²

Dacă ordinea juridică europeană este spațiul care corespunde geografic Uniunii Europene, sub aspect juridic ea nu se limitează doar la atâta. Astfel, dreptul provenit din Convenția Europeană a Drepturilor Omului cuprinde atât dreptul național cât și dreptul comunitar, cuprindere europeană ce are loc și la nivel național, judecătorii naționali fiind europeni în sensul Convenției, iar prevederile Convenției fiind inserate în ordinea juridică națională, drepturile și obligațiile în litigiu sunt prevăzute de Convenție.

Ordinea juridică europeană, este atât expresia coeziunii între dreptul comunitar și dreptul provenit din reglementările Curtii Europene a Drepturilor Omului, cât și între normele juridice europene și cele ale statelor naționale membre. Apreciem că un astfel de model prezintă deopotrivă lipsa de consistență instituțională, absența unui raport ierarhic între jurisprudențele statelor cu cele

---

¹ Privind interpretarea acestui termen, a se vedea, Y. Richard, *The European Union and the promotion of democracy*, Oxford, 2001, p.83; Gh. Mihai, *Fundamentele Dreptului*, vol. I, *Știința dreptului și ordinea juridică*, ed.2, Ed. C.H.Beck, Bucurest, 2009;

² Relativ la implicațiile europenizării, vezi W. Antje,Th. Diez, *European integration theory*, Oxford, 2004, p.145.

ale Uniunii Europene, iar în ierarhizarea ordinii juridice europene normele treptelor superioare se pot confunda cu normele inferioare, criteriul de referință fiind astfel destul de arbitrar.

În conformitate cu dispozițiile dreptului internațional public, comunitățile europene ar fi prima experiență reușită de suveranitate juridică împărțită, scopul Convenției Europene fiind acela de a evita posibilitatea întoarcerii la rațiunea statului suveran. Astfel, se relevă pe de o parte, jurisprudența organelor de control ale Convenției referitoare la libertatea de exprimare, care în anumite limite servește la lărgirea breșei suveranității etatice.¹ Iar, pe de altă parte, o serie de noțiuni precum cele referitoare la dreptul la protecție și la apărare, principiul responsabilității statului în cazul violării dreptului comunitar pentru prejudiciu etc., sunt modalități de protecție efectivă a particularilor, astfel că din această perspectivă, dreptul izvorât din jurisprudența interpretativă a Curții Europene, apare ca un adevărat instrument de coeziune a sistemului juridic comunitar pentru cei ce susțin armonizarea pe calea unificării.

Ordinea publică națională (ce include ordinea constituțională, ordinea administrativă, ordinea privată și cea publică etc.), se stabilește de către statul suveran cât privește reglementarea relațiilor sociale de pe teritoriul său, de unde se prezumă că statul național organizează, apără și promovează ordinea sa publică exercitându-și funcțiile ca o veritabilă entitate suverană.

Ordinea publică a Uniunii Europene, privește deopotrivă activitatea normată a componentelor ei instituționale și raporturile dintre ele, plecând de la ideea distribuției puterii etatice. Parlamentul European împreună cu Consiliul și Comisia Europeană adoptă acte normative sub formă de regulamente și directive, iau decizii și formulează recomandări și avize, acte normative ce formează în ansamblul lor, așa numitul aquis comunitar. Ordinea publică comunitară nu poate avea realitate uniformă și generală decât dacă statele-membre își însușesc acest ansamblu de acte normative, adică aquisul comunitar. Mai mult, membrii Consiliului Europei sunt reprezentanți ai statelor membre ale Uniunii, ceea ce înseamnă că acestea sunt implicate în mod direct în actele sale decizionale și, implicit, în codreptul de decizie.

---

¹ V. F. Sudre, *Drept european și internațional al drepturilor omului*, traducere, Ed. Polirom, București, 2006 ; J. P. Jacque, *Droit institutionnel de L'Union Europeenne*, Dalloz, Paris, 2004 ; Cu privire la implicațiile juridice ale aderării României la Uniunea Europeană, a se vedea, V. Duculescu, *România-membră a Uniunii Europene: aspecte și implicații juridice*, Revista română de Drept Comunitar, nr. 1 / 2007, Editura Wolters Kluwer, București, pag. 19-30.

Pentru astfel de considerente, putem spune că în actualul context este prezentă o suveranitate participativă, un nou tip de suveranitate, care nu dezbracă statele-membre de această calitate, ci doar îi reconfigurează trăsăturile.¹²

Suveranitatea statală are, astfel cum am amintit anterior, două laturi sau aspecte: pe de o parte, latura internă ce exprimă autonomie în organizarea ordinii sale de drept atât ca ordine publică cât și ca ordine privată, iar pe de altă parte, latura externă, ce privește comportamentul statului în societatea națiunilor, și care exprimă independența sau neatârarea față statele cu care acesta stabilește relații, state ce nu pot să-i impună statului suveran vreo conduită, nici în plan intern dar nici în plan extern.²

În baza suveranității naționale, statul își stabilește și organizează relațiile internaționale, fără nici un fel de ingerințe externe, cu respectarea drepturilor suverane ale celorlalte state și în considerarea principiilor și a normelor dreptului internațional public.

Statul național unitar, în exercitarea atribuțiilor sale ca autoritate de putere unică și indivizibilă pe teritoriul său și asupra cetățenilor săi, și-a distribuit puterea către organele sau instituțiile sale. Acesta (indiferent dacă e național sau multinațional, unietnic sau multietnic), își distribuie puterea în componente care o exercită conform cu competențele ce le atribuie fiecareia. Instituțiile sau organele statale, constituie un ansamblu complex de reguli juridice în vigoare, de autorități investite cu atribuții, răspunzătoare de strategia legislativă, de executarea și aplicarea acelor reguli.

În Europa constituțională, statele membre sunt deopotrivă state unitare și naționale, cu câteva excepții ce țin de anumite aspecte. De aceea, structura instituțională a Uniunii Europene trebuie concepută ținând seama de structurile constituționale proprii statelor unitare naționale membre, de tradițiile lor cultural-politice. Întrucât Uniunea Europeană nu e construită pe modelul statului unitar național, membrii săi fiind Comunitățile și statele semnatare ale tratatelor de aderare, iar

---

¹ V. Duculescu, N. Ploșteanu s.a., *Dreptul Tratatelor*, Ed. Lumina Lex, București, 2006, p.177 și urm; R. M. Beșteliu, *Drept internațional public*, Vol. I, Ed. All Beck, București, 2005, p.145 și urm.

² N. Popa., *Teoria Generală a Dreptului*, ediția 5, Ed. C. H. Beck, Bucuresti, 2014, p.80 și urm..

statutul politic al euroregiunilor nefiind unul clar, rezultă că dreptul public al Uniunii Europene se cristalizează prin negocieri și se impune în urma consensului.

Tocmai deosebirile dintre națiuni sunt cele ce dau propriul fiecăreia dintre acestea, fără să le pună în opoziție sub aspect cultural, lingvistic, religios, ori socio-economic, astfel încât naționalismul națiunilor nu trebuie confundat cu naționalismul politico-ideologic, întrucât una e naționalismul unui partid politic, și alta e naționalismul unei națiuni. Tocmai de aceea instituționalizarea unei Europe a națiunilor este o înfăptuire reală și posibilă³.

Suveranitatea unui stat nu se poate delega, la fel cum de altfel nici națiunile nu își pot delega identitatea lor. Acestea și-au limitat natural suveranitatea prin relațiile lor de colaborare și conviețuire, fapt pentru care, nu există o suveranitate absolută⁴. Rezultă că o Comunitate Europeană este o comunitate de națiuni, în care fiecare dintre acestea trebuie să își autocontroleze și să își limiteze suveranitatea pentru exercițiul unei suveranități comune⁵.

Acele atribute ale suveranității naționale la care s-a renunțat treptat sau care au fost transferate nu mai pot fi restituite statelor membre, procesul fiind unul ireversibil juridic. Regulile adoptate în plan intern sau național de către statele membre, trebuie să fie în actualul context, compatibile cu principiile și regulile Uniunii Europene.

Este o realitate că practica jurisdicțională națională a admis prioritatea unui principiu al dreptului comunitar asupra legii interne, ceea ce constituie atât o limitare drastică a suveranității statului, sub aspectul autonomiei interne, cât și admiterea superiorității normelor nescrise comunitare asupra normelor interne scrise. Pe de altă parte, transferul de către state din sistemul lor juridic spre sistemul juridic comunitar a unor drepturi și obligații ce rezultă potrivit Tratatului Comunității Europene, poartă cu el o permanentă limitare a drepturilor suverane ale statelor naționale.

---

³ P. Mannet, *Les raisons des nations: reflexion sur la democratie en Europe*, Ed. Gallimard, Paris, 2006.

⁴ H. Arendt, *Originile totalitarismului*, Ed. Humanitas, București, 2008, „Une entiere souverainete national n'est possible qu'aussi longtemps que la fraternite de la nation existe car c'est cet esprit de solidarite et d'entente tacite qui empeche les gouvernements d'exercer totalement un pouvoir souverain”.

⁵ Gh. Mihai, *Fundamentele dreptului: argumentarea si interpretarea dreptului*, Ed. Lumina Lex, Bucuresti, 2000.

În prezent, majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene sunt unitare și naționale. Sunt numeroși guvernanți ce promovează o federație de state naționale suverane, care comunizează anumite atribute, fără a se definița, adică fără a deveni „stat” în înțelesul dat statelor din SUA.⁶

BIBLIOGRAPHY:

1. Arendt, H., *Originile totalitarismului*, Ed. Humanitas, București, 2008;
2. Beșteliu, R. M., *Drept internațional public*, Vol. I, Ed. All Beck, București, 2005;
3. Duculescu, V., Ploeșteanu, N., s.a., *Dreptul Tratatelor*, Ed. Lumina Lex, București, 2006;
4. V. Duculescu, *România-membră a Uniunii Europene: aspecte și implicații juridice*, Revista română de Drept Comunitar, nr. 1 / 2007, Editura Wolters Kluwer, București, 2007;
5. J. P. Jacque, J., P., *Droit institutionnel de L'Union Europeenne*, Dalloz, Paris, 2004;
6. Mannet, P., *Les raison des nations: reflexion sur la democratie en Europe*, Ed. Gallimard, Paris, 2006;
7. Mihai, Gh., *Fundamentele dreptului: argumentarea si interpretarea dreptului*, Ed. Lumina Lex, Bucuresti, 2000;
8. Popa., N., *Teoria Generală a Dreptului*, ediția 5, Ed. C. H. Beck, Bucuresti, 2014;
9. Sudre, V. F., *Drept european și internațional al drepturilor omului*, traducere, Ed. Polirom, București, 2006;
10. Thibaud, P., *Nation et Europe au XX eme siecle: de la sacralisation negative a la sacralisation positive*, Revue Politique etrangere, Paris, vol. 65, no. 3/2000.

---

⁶ P. Thibaud, *Nation et Europe au XX eme siecle: de la sacralisation negative a la sacralisation positive*, Revue Politique etrangere, Paris, vol. 65, no. 3/2000.